

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Parvikko, Tuija

Title: Juutalaisella siirtokuntakolonialismilla on pitkät juuret

Year: 2024

Version: Published version

Copyright: © 2023 Valtiotieteellinen yhdistys

Rights: CC BY-NC-ND 4.0

Rights url: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

Please cite the original version:

Parvikko, T. (2024, 1.2.2024). Juutalaisella siirtokuntakolonialismilla on pitkät juuret. *Politiikasta*. <https://politiikasta.fi/juutalaisella-siirtokuntakolonialismilla-on-pitkat-juuret/>

Juutalaisella siirtokuntakolonialismilla on pitkät juuret

1.2.2024 / Tuija Parvikko / Artikkelit / Gaza, Palestiina / 5 minuutiksi luettavaa



Lokakuussa 2023 syttyneen Gazan sodan juurisyyt ovat paljon kauempana historiassa kuin yleensä luullaan. Syyt liittyvät Israelin valtion poliittiseen ideologiaan, joka on oppi juutalaisista oman valtion raamatunhistorian alueelta tarvitsevana kansakuntana.

Vanhat uskontoon perustuneet ennakkoluulot juutalaisia kohtaan kärjistyivät kaikkialla Euroopassa 1800-luvun lopulla juutalaisten syrjinnäksi kansanryhmänä. Antisemitismi, eli juutalaisviha politisoitui ja kiihtyi. Juutalaiset ymmärsivät, että heidän mukautumisensa valtakulttuuriin ei ollut hävittänyt juutalaisiin kohdistuneita ennakkoluuloja ja suoranaista vihaa minnekään.

Juutalaisten kansallinen ja poliittinen herääminen johti Baselissa Sveitsissä vuonna 1897 Maailman sionistijärjestön, [The World Zionist Organizationin](#) perustamiseen. Itävallanjuutalaisesta **Theodor Herzlistä** (1860–1904) tuli sen ensimmäinen puheenjohtaja.

Samalla juutalaisten muuttoliike Palestiinaan kiihtyi vähitellen. Toisen maailmansodan jälkeen Palestiinaan muuttaneet juutalaiset julistivat Israelin valtion itsenäiseksi toukokuussa 1948. Seuraavana vuonna Israel onnistui länsimaiden tuella voittamaan alueen alkuperäisväestöä ja ympäröiviä arabimaita vastaan käymänsä sodan.

Israelin valtion synnyn tärkeimpänä syynä pidetään usein natsi-Saksan toisen maailmansodan aikana toimeenpanemaa noin kuuden miljoonan juutalaisen kansanmurhaa. Sen katsotaan velvoittaneen länsimaat antamaan juutalaisille [uusi kotimaa Palestiinan alueella](#).

Juutalaisen kansallisuusaatteen, *sionismin*, juuret ovat kuitenkin paljon kauempana historiassa. Myös nykyisen Israelin ja palestiinalaisten välisen konfliktin juurisyyt liittyvät sionismin historiaan ja sen ideologisiin perusteisiin. Sionismin historian tunteminen on avain Israelin juutalaisten ja palestiinalaisten välisen konfliktin ymmärtämiseen.

Juutalaisten kansallinen herääminen ja vaatimus omasta valtiosta

Juutalaisen kansallisuusajattelun juuret juontavat juutalaisen valistusajattelun, *Haskalahin*, kehittymiseen 1700-luvulta lähtien. Kieli- ja kulttuuriliikkeenä Keski- ja Itä-Euroopassa syntynyt virtaus johti 1800-luvun kuluessa ”kansalliseen heräämiseen”. Juutalaisuutta ei enää ymmärretty pelkästään uskonnoksi ja siihen liittyväksi perinteeksi. Yhä enemmän jalansijaa saavutti ajatus juutalaisista kansakuntana.

Kaikille nationalismeille, kansallisuusaatteille, ominaisesti myös sionistisen ajattelun piirissä syntyi pian vakaumus siitä, että kansakunta tarvitsee oman kotimaan. Juutalaisten erityinen ongelma kuitenkin oli, että he elivät hajaantuneina, *diasporassa*, muiden väestöjen ja kansojen keskuudessa.

1800-luvulla ja vielä 1900-luvun alkuvuosikymmeninäkin juutalaisen hajaannuksen ongelmaan annettiin poliittisesti aktivoituneiden juutalaisten keskuudessa kahdenlaisia vastauksia. Esimerkiksi ranskanjuutalainen **Bernard Lazare** (1865–1903) esitti vuonna 1894 ilmestyneessä [antisemitismiä](#)

ja sen historiaa käsitelleessä teoksessaan, että juutalaisten piti puolustautua juutalaisina ja vaatia itselleen valtaväestön kanssa yhtäläisiä oikeuksia siellä missä he sattuvat asumaan. Omaa valtiota ei siis tarvittu vaan piti vaatia yhdenvertaisia oikeuksia ja tasa-arvoa muiden ihmisten kanssa olemassa olleiden valtioiden puitteissa.

Herzlin kaltaisten sionistien keskuudessa taas syntyi nopeasti ajatus oman valtion tarpeesta Palestiinassa. Herzl itse uskoi, että palestiinalainen alkuperäisväestö ei muodostaisi merkittävää ongelmaa. Heidät voitaisiin yksinkertaisesti suostutella siirtymään johonkin muualle tai työntää rauhanomaisesti pois alueelta.

Suuremman ongelman muodostivat osmanivaltakunnan sulttaani ja suurmaanomistajat, jotka pitäisi taivutella luovuttamaan sionistien käyttöön riittävän suuri maa-alue, mieluiten mahdollisimman suuri osa raamatunhistoriallisesta Palestiinasta.

Herzl uskoi maanhankinnassa pikemminkin diplomatiaan ja rahaan kuin siirtokuntatoimintaan. Hän arveli, että sulttaani ja suurmaanomistajat voitaisiin puhua ympäri lahjomalla ja ostaa heiltä tarvittavat maa-alueet.

Siirtokuntakolonialismin synty ja luonne

Samaan aikaan kun Herzl ja Lazare vielä väittelivät parhaasta toimintatavasta, toisaalla oltiin jo siirtymässä sanoista tekoihin. Itse asiassa sionistisen ideologian perusta, Palestiinaan suuntautunut siirtokuntakolonialismi, alkoi niin ajatuksena kuin käytäntönä ensimmäisenä kehittyä Itä-Euroopassa, varsinkin Venäjällä. Yksi sen merkittävimmistä edustajista oli odessanjuutalainen **Leon Pinsker** (1821–1891), jonka oppi juutalaisten autoemansipaatiosta, oman tilanteensa tiedostamisesta, muistutti merkittävästi Lazaren ajattelua.

Toisin kuin Lazare, joka piti kiinni tarpeesta käydä poliittista taistelua *diasporan* oloissa muuttamatta mihinkään, tsaarin *pogromien*, juutalaisvainojen, varjossa elänyt Pinsker päätyi uskomaan, että ainut kestävä vastaus antisemitismille voisi olla oman valtion perustaminen Palestiinaan.

Venäjän tsaarien toistuvat pogromit johtivat laajojen juutalaisjoukkojen muuttamiseen pois Venäjältä. Vaikka osa matkaan lähtijöistä jäi Eurooppaan, venäjänjuutalaisten pakolaisten valtaosa matkusti Pohjois- ja Etelä-Amerikkaan ja Australiaan.

Näiden lisäksi pieni sionistinen etujoukko suuntasi Palestiinaan. Vuonna 1890 Venäjän hallintoviranomaisten suostumuksella onnistuttiin perustamaan hyväntekeväisyysjärjestö, niin sanottu Odessan komitea, jonka tarkoituksena oli tukea juutalaisten maataloussiirtokuntien perustamista Palestiinaan.

Sionismin historian tunteminen on avain Israelin juutalaisten ja palestiinalaisten välisen konfliktin ymmärtämiseen.

Juutalaisten siirtokuntatoiminnassa palestiinalaisen alkuperäisväestön oikeutta alueeseen ei kunnioitettu tai otettu huomioon millään tavoin. Lisäksi asuttamismuoto oli alusta alkaen villi maanvaltaus, siirtokuntien perustaminen minkään tahon lupaa kysymättä toisten hallitsemille maa-alueille.

Tämä menettely on edelleen käytössä Länsirannalla. Palestiinalaisten hallitsemille alueille perustetaan uusia siirtokuntia, joille saadaan asukkaat etenkin Yhdysvalloista ja Venäjältä muuttaneiden juutalaisten keskuudesta. Varsinkaan itäeurooppalaiset tulijat eivät välttämättä aluksi tiedä uuden asuinsijansa laitonta luonnetta. Usein valloitus alkaa palestiinalaisen maataloustuottajan tuotantoalueen, kuten oliivipuutarhan, tuhoamisena.

Äärimmillään palestiinalaisten sivuuttaminen ilmeni käsityksessä, jonka mukaan heitä ei oikeastaan ollut olemassa. Esimerkiksi Lähi-idän tilannetta käsittelevässä [YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmassa 242](#) vuodelta 1947 palestiinalaisia ei lainkaan mainita. Israelin ulkoministeri **Golda Meir** esitti tämän ajatuksen vielä vuonna 1969 Yhdysvaltain vierailun yhteydessä pitämässään lehdistötilaisuudessa.

Aluksi pieneltä ja harmittomalta näyttänyt sionistinen siirtokuntakolonialismi nousi paradoksaalisesti kukoistukseen, kun kolonialistinen maailmanjärjestys romahti ensimmäisen maailmansodan lopputuloksena.

Siirtokuntakolonialismia brittien tukemana

Kun ensimmäinen maailmansota päättyi vuonna 1918, sodan voittajavaltioihin lukeutuneet Britannia ja Ranska jakoivat Lähi-Idän alueen hallinnan keskenään. Palestiina tuli Kansainliiton mandaatilla Britannian hallintaan. Jo sodan aikana syksyllä 1917 Britannian hallitus oli lähettänyt Britannian juutalaisyhteisölle ulkoministeri **Arthur Balfourin** kirjoittaman kirjeen, jossa juutalaisille luvattiin kotimaa Palestiinassa. Siihen on sittemmin viitattu Balfourin julistuksena.

Julistus oli ristiriidassa brittien aikaisemmin arabeille antaman vakuutuksen kanssa, jossa luvattiin tukea heidän itsenäistymispyrkimyksiään osmanivaltakunnasta.

Britit tukivat juutalaista siirtokuntatoimintaa ja rahoittivat sionistien esivaltioillisten rakenteiden ja instituutioiden rakennustoimintaa. He myös aseistivat sionisteja. Näin he halusivat varmistaa

juutalaisten tuen, jos alueen arabiväestö nousisi kapinaan brittejä ja sionistien levittäytymispyrkimyksiä vastaan.

Tätä tukea tarvittiinkin vuosina 1936–39, jolloin britit kukistivat arabien kansannousun kovalla kädellä. Arvioiden mukaan 14–17 % palestiinalaisista miehistä surmattiin, vangittiin tai ajettiin maanpakoon. Palestiinalaisten sitkeä taistelu sionisteja ja heidän läntisiä tukijoitaan vastaan oli alkanut.

Palestiinan satavuotinen sota

Columbian yliopiston professori **Rashid Khalidi** esittää vuonna 2020 ilmestyneessä siirtokuntakolonialismin satavuotista historiaa ja palestiinalaisten taistelua sitä vastaan käsittelevässä kirjassaan, että Palestiinan 1900-luvun historia voidaan ymmärtää **kolonialistisena sotana alkuperäisväestöä vastaan**, jotta tämä luovuttaisi oman maansa valloittajille.

Israel onnistui tässä hankkeessa vuonna 1948, kun se itsenäiseksi julistauduttuaan karkotti 700–900 000 palestiinalaista pysyvästi asuinsijoiltaan. Khalidi huomauttaa, että yksi tämän itsenäistymisen paradokseista on, että Israel onnistui sen yhteydessä tekemään maagisen muuntautumisen ja esittämään taistelunsa brittejä vastaan yhtenä aikakauden kolonialismin vastaisista sodista.

Israelin valtion siirtokuntakolonialistinen luonne ja historia eivät oikein vieläkään tule kunnolla esille valtamediassa ja julkisessa keskustelussa. Israelin ja palestiinalaisten välinen konflikti esitetään usein kahden yhdenvertaisen ja tasavahvan osapuolen välisenä sotana, jossa Israel vain puolustaa sille legitiimisti kuuluvaa aluetta.

Kuten Khalidi esittää, Israelia pidetään toisinaan edelleen lännen etuvartiona aasialaista barbarismia vastaan. Ajatus palestiinalaisten ja arabien takapajuisuudesta, sivistymättömyydestä ja nyttemmin terroristisuudesta asuu sitkeästi ihmisten mielissä.

Onko lopputuloksena palestiinalaisten poliittinen tuhoutuminen?

Israelilainen sosiologi **Baruch Kimmerling** luonnehti parikymmentä vuotta sitten **Israelin valtion palestiinalaisiin kohdistamaa politiikkaa politisidiksi** (*politicide*), palestiinalaisten poliittisen yhteisöelämän ja kansallisen ja kulttuurisen olemassaolonsa tuhoamiseksi.

Sekä Israelin omaksuma sotastrategia että sen käyttämä poliittinen retoriikka viittaa siihen, että juuri tästä meneillään olevassa Gazan sodassa on kysymys. On ilmeistä, että Israel ei vapaaehtoisesti pysäytä hyökkäystään vaan kansainvälisen yhteisön on pakotettava se siihen.

Dosentti Tuija Parvikko työskentelee Suomen Kulttuurirahaston apurahatutkijana Jyväskylän yliopiston Historian ja etnologian laitoksella.

Artikkelikuva: Hanne Vuorela

[← Edellinen Artikkeli](#)

[Seuraava Artikkeli →](#)

Read also



Pohjoismainen ulottuvuus on tärkeä osa Suomen YK-politiikkaa

6.2.2024



Tiedelehtien lukupiiri: Mitä nuoret ajattelevat?

2.2.2024



DocPoint-arvio: Praying for Armageddon

31.1.2024

Kirjoittajasta
Tuija Parvikko

Dosentti Tuija Parvikko työskentelee Suomen Kulttuurirahaston apurahatutkijana Jyväskylän yliopiston Historian ja etnologian laitoksella.

Kommentoi

Sähköpostiosoitettasi ei julkaista. Pakolliset kentät on merkitty *

Kirjoita tähän..

Nimi*

Sähköpostiosoite*

Kotisivun osoite

Lähetä kommentti »

Artikkeliin sovelletaan avoimen julkaisemisen lisenssiä tiedelehdille (CC BY-NC-ND). [Lue lisää tekijänoikeuksista.](#)

Selaa arkistoa

Suomi demokratia Venäjä Euroopan unioni populismi Media

Yhdysvallat Turvallisuuspolitiikka Retoriikka Maahanmuutto ilmastonmuutos Tutkimus Yliopisto Tasa-